

POSTĘPOWANIE KARNE SNP (Z)

30.10.2021 r.

WARUNKI DOPUSZCZALNOŚCI PROCESU (PRZESŁANKI PROCESOWE)

- Wszystkie okoliczności wskazane w przepisie art. 17 § 1 k.p.k.
- Decydują o tym, czy postępowanie karne może zostać wszczęte i być dalej prowadzone w celu rozstrzygnięcia o odpowiedzialności oskarżonego za zarzucony mu czyn.

PRZESŁANKI W INNYM UJĘCIU

- Doktrynalnie wyróżnia się także przesłanki **szczególne**, dotyczące wybranych trybów procesu (np. art. 500 i n. kpk - postępowanie nakazowe) oraz przesłanki **poszczególnych czynności procesowych** (np. przeszukania - art. 219 § 1 kpk)

RODZAJE WARUNKÓW DOPUSZCZALNOŚCI PROCESU (PRZESŁANEK PROCESOWYCH)

- Przesłanki wskazane w art. 17 § 1 kpk można ująć od strony **pozytywnej** (muszą zachodzić wszystkie) albo od strony **negatywnej** (wystąpienie jednej wyłącza możliwość wszczęcia i prowadzenia procesu)

ART. 17 § 1 KPK KATALOG PRZESŁANEK PROCESU

§ 1. Nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy:

- 1) czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia;
- 2) czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa;
- 3) społeczna szkodliwość czynu jest znikoma;
- 4) ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze;
- 5) oskarżony zmarł;
- 6) nastąpiło przedawnienie karalności;

- 7) postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się;
- 8) sprawca nie podlega orzecznictwu polskich sądów karnych;
- 9) brak skargi uprawnionego oskarżyciela;
- 10) brak wymaganego zezwolenia na ściganie lub wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej, chyba że ustawa stanowi inaczej;
- 11) **zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie**

PRZESŁANKI BEZWZGLĘDNE I WZGLĘDNE

- Kryterium ustalane wg **trwałości konsekwencji** wynikających z istnienia przeszkody procesowej – brak możliwości konwalidowania negatywnej przesłanki **bezwzględnej**; możliwość konwalidowania przesłanki **względnej**

PRZESŁANKI FORMALNE, MATERIALNE I MIESZANE

- **Materialne** odnoszą się do kwestii odpowiedzialności karnej oskarżonego na płaszczyźnie prawa karnego materialnego (pkt 1 – 4) mają charakter merytoryczny - związany z oceną czynu (jego braku);
- **Formalne** realizują się na płaszczyźnie prawa procesowego. Warunkują proces (tak jak materialne), ale nie odnoszą się do merytorycznej oceny czynu. (pkt 5, 7 – 10)
- **Mieszane** mają konotacje materialne, ale wpływ na odpowiedzialność karną wywierają jedynie na płaszczyźnie procesowej – nie są związane z merytoryczną oceną czynu (pkt 6, 11 – w tym abolicja, amnestia, immunitety materialne - np. art. 137 § 4 pr.prok.)

WYSTĄPIENIE NEGATYWNEJ PRZESŁANKI PROCESOWEJ – SKUTKI

- 17 § 1 kpk "postępowania **nie wszczyna się a wszczęte umarza**"
- 414 § 1. W razie stwierdzenia po rozpoczęciu przewodu sądowego okoliczności wyłączającej ściganie (...), sąd wyrokiem umarza postępowanie (...). Jednakże w razie stwierdzenia okoliczności wymienionych w art. 17 § 1 **pkt 1 i 2** sąd wydaje **wyrok uniewinniający**, chyba że sprawca w chwili czynu był niepoczytalny.

ZBIEG PRZESŁANEK

- Wszystkie zbiegające się przesłanki mogą stanowić wspólną podstawę prawną decyzji kończącej postępowanie, jeżeli każda z nich pociąga za sobą identyczne następstwa prawne;
- W razie zbiegu **przesłanki uniewinnienia** z przesłanką powodującą **umorzenie** należy umorzyć postępowanie, ponieważ o winie oskarżonego wolno rozstrzygać tylko w procesie dopuszczalnym
- Zbieg negatywnych przesłanek względnych i bezwzględnych powoduje zawsze umorzenie na podstawie tych drugich, ponieważ dotyczą one dopuszczalności procesu w każdym układzie procesowym

KAZUS

- Emerytka Janina J. złożyła zawiadomienie o kradzieży jej oszczędności w kwocie 50.000 złotych, które od lat trzymała w szkatułce przechowywanej w szkatułce jej komody. Podejrzewała, że sprawcą był Janusz N. - fachowiec, który miesiąc wcześniej przeprowadzał gruntowny remont jej mieszkania. Postępowanie wszczęto, przesłuchano Janusza N. Planowano dalsze czynności mające ustalić, czy był on sprawcą kradzieży. Po kilku tygodniach na komisariat ponownie zgłosiła się Janina J. informując, że znalazła szkatułkę z nienaruszoną zawartością. Przypomniała sobie, że przed remontem ukryła ją w innym miejscu właśnie po to, aby żaden z fachowców jej nie ujawnił podczas remontu. Przeprosiła za zamieszanie spowodowane jej roztargnieniem.
- Jaką decyzję powinien podjąć prokurator?

KAZUS

- W dniu 17.10.2021 r. na parkingu pod Magnolią, Kamil zobaczył, że kobieta, która wysiadła z luksusowego Audi, po zaparkowaniu nie zamknęła swojego samochodu. Korzystając z okazji, Kamil poczekał, aż kobieta się oddali, a następnie otworzył drzwi pojazdu i z wnętrza zabrał okulary znanej marki o wartości 400 złotych. Kobieta zgłosiła zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, a Policja wszczęła dochodzenie. Na podstawie nagrań z monitoringu, Kamil został ustalony i zatrzymany przez Policję.
- Jaką decyzję powinien podjąć prokurator?

KAZUS

- Aktem oskarżenia Prokurator Rejonowy w Legnicy zarzucił Janowi K. to, że działając w warunkach czynu ciągłego w okresie od dnia 1 do dnia 4 stycznia 2021 roku za pośrednictwem portalu OLX, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem odpowiednio Annę (600 zł), Katarzynę (700 zł) i Marka (600 zł), wprowadzając ich w błąd co do chęci wywiązania się z zawartej umowy sprzedaży smartfona. Sąd Rejonowy w Legnicy skazał Jana K. zgodnie z zarzutami aktu oskarżenia. Wyrok się uprawomocnił w maju 2021 roku. W marcu 2021 roku z zawiadomienia Piotra, w Prokuraturze Rejonowej w Bolesławcu wszczęto dochodzenie w sprawie mającego miejsce w dniu 3 stycznia 2021 roku oszustwa dokonanego przez Jana K., popełnionego w tym samym mechanizmie, co powyższe zachowania. Prokurator zwrócił się do Sądu Rejonowego w Legnicy o udostępnienie akt ich sprawy.
- Jaką decyzję powinien podjąć?

UCZESTNICY POSTĘPOWANIA

- Osoby biorące udział w postępowaniu karnym w roli określonej przez przepisy prawa

ORGANY PROCESOWE

- Organ procesowy - uczestnik postępowania, organ państwowy o strukturze organizacyjnej określonej przez przepisy prawa oraz wyposażony przez te przepisy w określone uprawnienia i obowiązki. Organ procesowy należy wiązać z jego **imperatywną** funkcją na danym etapie postępowania. **Brak definicji legalnej**
- Prokurator w postępowaniu przygotowawczym (w jego głównym nurcie – por. Art. 299 § 3 kpk); wybrani f-sze innych organów prowadzących postępowanie przygotowawcze (np. Policjant pionu dochodzeniowo - śledczego wydający w toku dochodzenia postanowienie o zasięgnięciu opinii biegłego)
- Sąd w postępowaniu jurysdykcyjnym; organy wewnątrzsądowe (prezes sądu, przewodniczący wydziału, upoważniony sędzia - por. np. art. 337 § 1 kpk); referendarz sądowy

ORGANY POSTĘPOWANIA PRZYGOTOWAWCZEGO

- Śledztwo prowadzi:
- prokurator (art. 311 § 1 k.p.k.)
- Policja, jeżeli prokurator powierzy jej prowadzenie śledztwa w całości lub w określonym zakresie albo dokonanie poszczególnych czynności (art. 311 § 2 k.p.k.);
- Straż Graniczna, ABW, Służba Celną, CBA, Żandarmeria Wojskowa oraz inne przewidziane w przepisach szczególnych, np. Państwowa Straż Łowiecka (art. 312 pkt 1 i 2 k.p.k.)
- Niektóre decyzje w toku postępowania przygotowawczego zarezerwowane są dla sądu

ORGANY POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO

- sąd w znaczeniu składu orzekającego,
- przewodniczący rozprawy (składu orzekającego) lub prowadzący posiedzenie pojednawcze,
- prezes sądu (przewodniczący wydziału), który nie działa tylko jako organ administracyjny w sądzie, ale i wykonuje wiele czynności procesowych, z reguły bardzo istotnych w procesie, przesądzających o jego dalszym toku.

STRONA POSTĘPOWANIA

- Uczestnik procesu działający w postępowaniu we własnym imieniu, posiadający interes prawny w określonym rozstrzygnięciu w przedmiocie procesu
- Brak definicji legalnej, zob. jednak systematyka działu III kpk
- Oskarżyciel publiczny
- Pokrzywdzony
- Oskarżyciel posiłkowy (uboczny i subsydiarny)
- Oskarżyciel prywatny
- Oskarżony (podejrzany)

STRONY PROCESOWE

- Postępowania przygotowawczego: pokrzywdzony i podejrzany
- Postępowania sądowego: oskarżyciel publiczny, oskarżyciel prywatny, oskarżyciel posiłkowy; oskarżony

PRZEDSTAWICIELE PROCESOWI STRON

- obrońcy - dot. podejrzanego i oskarżonego
- pełnomocnicy - dot. innych stron, ewentualnie innych uczestników (art. 87 kpk)

PRZEDSTAWICIEL SPOŁECZNY

- Organizacja społeczna, która bierze udział w postępowaniu **sądowym**, jeżeli zachodzi potrzeba ochrony interesu społecznego lub ważnego interesu indywidualnego **objętego zadaniami statutowymi** tej organizacji, w szczególności w zakresie ochrony wolności i praw człowieka (art. 90 i n. kpk)

OSOBOWE ŹRÓDŁA DOWODOWE (INNE NIŻ PODEJRZANY / OSKARŻONY)

- Świadek
- Specjalista (art. 205 i 206 kpk)
- Tłumacz (art. 204 kpk)
- Biegły

PRACOWNICY ORGANÓW PROCESOWYCH

- Protokolanci
- Pracownicy sekretariatów

SĄD JAKO ORGAN POSTĘPOWANIA KARNEGO

- Centralne miejsce sądu w procesie karnym, który m.in. rozstrzyga o odpowiedzialności karnej oskarżonego oraz dokonuje wielu innych czynności związanych z zagwarantowaniem praw i wolności uczestników postępowania
- Prawo do sądu to jedno z podstawowych praw człowieka, które jest zagwarantowane nie tylko na gruncie konstytucyjnym, ale także konwencyjnym (art. 6 EKPCz, art. 14 MPPOiP, art. 45 ust. 1 Konstytucji RP).

SĄD

- Sąd to zespół osób lub osoba wyposażeni w atrybut niezawisłości, powołani do sprawowania wymiaru sprawiedliwości w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oraz w szczególnej procesowej formie.
- Procesowe znaczenie pojęcia „sąd” jest synonimem takich nazw jak „skład orzekający” czy też „sędzia orzekający jednoosobowo”.

PRAWO DO SĄDU

- Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez **właściwy**, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

WŁAŚCIWOŚĆ SĄDU

- obowiązek i zarazem uprawnienie sądu do dokonania określonej czynności procesowej lub zespołu czynności procesowych.
- Właściwość rzeczowa ☐ Właściwość miejscowa ☐ Właściwość funkcjonalna ☐ Właściwość z delegacji ☐ Właściwość z łączności spraw

WŁAŚCIWOŚĆ RZECZOWA

- kompetencja sądu do rozpoznawania sprawy **w pierwszej instancji**
- kryterium: rodzaj przestępstwa
- **Sąd rejonowy** rozstrzyga w pierwszej instancji w sprawach dotyczących wszystkich kategorii przestępstw z wyjątkiem tych, które zostały przekazane rozpoznawania sądowi okręgowemu (art. 24 k.p.k.)
- Właściwość rzeczową sądów okręgowych wyznacza art. 25 k.p.k.

WŁAŚCIWOŚĆ MIEJSCOWA

- pozwala na stwierdzenie, który z sądów tego samego rzędu posiada kompetencje do rozpoznania konkretnej sprawy;
- Podstawowe kryterium: miejsce popełnienia przestępstwa
- Art. 31 i 32 kpk

WŁAŚCIWOŚĆ FUNKCJONALNA

- - wskazuje do dokonywania jakich czynności jest uprawniony dany sąd (upoważnienie sądu do niecałościowego rozpoznania sprawy);
- Przykładowo:
- Sąd rejonowy: stosowanie w postępowaniu przygotowawczym tymczasowego aresztowania na okres do 3 miesięcy (art. 250 § 1 i 2 k.p.k.);
- Sąd okręgowy: Rozpoznawanie środków odwoławczych od orzeczeń i zarządzeń wydanych przez sąd rejonowy jako sąd pierwszej instancji
- Sąd apelacyjny: Rozpoznawanie środków odwoławczych od orzeczeń i zarządzeń wydanych przez sąd okręgowy jako sąd pierwszej instancji;
- Sąd Najwyższy: Rozpoznawanie kasacji

RUCHOMA WŁAŚCIWOŚĆ SĄDÓW ZWYCZAJNA

- K.p.k. zezwala na zmianę właściwości sądów rejonowych i okręgowych w następujących przypadkach:
- łączności spraw karnych
- postulatu oszczędności procesu
- delegacji

ŁĄCZNOŚĆ PODMIOTOWA I PRZEDMIOTOWA

- Łączność podmiotowa występuje wtedy, gdy ta sama osoba oskarżona jest o kilka przestępstw, a sprawy te należą do właściwości różnych sądów tego samego rzędu – wówczas właściwy jest sąd, w którym najpierw wszczęto postępowanie; jeżeli sprawy należą do właściwości sądów różnego rzędu (rejonowy i okręgowy), to sprawę rozpoznaje sąd wyższego rzędu;
- Łączność przedmiotowa ma miejsce wtedy, gdy postępowanie toczy się jednocześnie przeciwko sprawcom, pomocnikom, podżegaczom i innym osobom, których przestępstwo pozostaje w ścisłym związku z przestępstwem sprawcy – wówczas jeden i ten sam sąd jest właściwy dla wszystkich tych osób
- Możliwość wyłączenia sprawy do odrębnego postępowania

POSTULAT OSZCZĘDNOŚCI PROCESU

- art. 36 k.p.k. – sąd wyższego rzędu nad sądem właściwym może przekazać sprawę innemu sądowi równorzędnemu, jeżeli większość osób, które należy wezwać na rozprawę zamieszkuje blisko sądu, a z dala od sądu właściwego

DELEGACJA WŁAŚCIWOŚCI

- art. 37 k.p.k. - Sąd Najwyższy może z inicjatywy właściwego sądu przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości

RUCHOMA WŁAŚCIWOŚĆ NADZWYCZAJNA

- Art. 25 § 2 k.p.k.: sąd apelacyjny, na wniosek sądu rejonowego, może przekazać do rozpoznania sądowi okręgowemu, sprawę o każde przestępstwo ze względu na szczególną wagę lub zawiłość sprawy.

WYŁĄCZENIE SĘDZIEGO

- Zasada obiektywizmu (art. 4 kpk) i związana z nią zasada bezstronności
- art. 40 k.p.k. → wyłączenie z mocy prawa; iudex inhabilis;
- art. 41 k.p.k. → na wniosek; iudex suspectus;
- art. 42 k.p.k. → procedura wyłączenia sędziego
- Zasada obiektywizmu - dyrektywa, zgodnie z którą organ procesowy powinien mieć bezstronny stosunek do stron i innych uczestników procesu oraz nie powinien kierunkowo nastawiać się do samej sprawy.

ZASADA SAMODZIELNOŚCI JURYSDYKCYJNEJ SĄDU KARNEGO

- Art. 8 § 1. Sąd karny rozstrzyga samodzielnie zagadnienia faktyczne i prawne oraz nie jest związany rozstrzygnięciem innego sądu lub organu.
- § 2. Prawomocne rozstrzygnięcia sądu kształtujące prawo lub stosunek prawny są jednak wiążące.
- Sąd karny nie jest związany prawomocnymi rozstrzygnięciami sądów karnych orzekających w sprawie współoskarżonych czy innymi wyrokami sądów karnych (wyrok SN z 30.09.1986 r., [II KR 192/86](#), OSNPG 1987/10, poz. 126)
- Art. 442 § 3. Zapatrywania prawne i wskazania sądu odwoławczego co do dalszego postępowania są wiążące dla sądu, któremu sprawę przekazano do ponownego rozpoznania. Wskazania sądu odwoławczego co do dalszego postępowania mogą dotyczyć wyłącznie dowodów i innych czynności, które powinny być przeprowadzone, lub okoliczności, które należy wyjaśnić. Wskazania sądu odwoławczego nie mogą dotyczyć sposobu oceny poszczególnych dowodów.

SKŁAD SĄDU

- Art. 28 – 30, 441 § 2, 449 § 2, 534
- W zależności od forum, stadium postępowania, kategorii rozpoznawanej sprawy, względnie treści środka zaskarżenia
- Zasada udziału czynnika społecznego - składy ławnicze

USTAL WŁAŚCIWOŚĆ RZECZOWĄ ORAZ SKŁAD SĄDU NA ROZPRAWIE GŁÓWNEJ PRZED SĄDEM I INSTANCJI

- Kradzież z włamaniem samochodu o wartości 250.000 złotych
- Zabójstwo w typie podstawowym
- Rozbój z posłużeniem się nożem
- Kierowanie w ruchu lądowym samochodem, będąc w stanie nietrzeźwości
- Oszustwo na kwotę 200.000 złotych
- Przywłaszczenie przedmiotu *leasingu* – samochodu o wartości 300.000 złotych

PROKURATOR

- Organ postępowania przygotowawczego
- Rzecznik interesu społecznego
- Oskarżyciel publiczny

PROKURATOR I JEGO ROLA W PROCESIE KARNYM

- Jako organ postępowania przygotowawczego - prokurator jest przede wszystkim *dominus litis* tego etapu procesu i występuje jako organ kierowniczy postępowania przygotowawczego i z tego względu ustawa wyposaża go w szereg kompetencji;
- Oskarżyciel publiczny jest stroną postępowania, która nie reprezentuje w nim swojego prywatnego interesu, ale interes publiczny, który z uwagi na rozdział kompetencji między organami państwowymi staje się jakby „własnym” interesem prawnym oskarżyciela;
- Rzecznik interesu społecznego - to pewna kategoria pośrednia między stronami, a przedstawicielami procesowymi stron. Podobnie jak strona, dysponuje on przewidzianą przez prawo sumą uprawnień do procesowej obrony interesów, która to tworzy swoistą rolę procesową. Nie jest to jego własny interes, ale zawsze jest z nim w odpowiedni sposób związany.

OSOBA PODEJRZANA

- Osoba, co do której organy dysponują informacjami typującymi ją na sprawcę przestępstwa i wobec której kierują postępowanie, mimo że formalnie nie postawiono jej żadnych zarzutów. Osoba podejrzana nie ma statusu strony. Dysponuje jednak określonymi uprawnieniami (np. art 244 § 2 kpk) oraz ciążą na niej określone obowiązki (art. 74 § 3 kpk)

PODEJRZANY

- Definicja w art. 71 § 1 kpk
- Za podejrzanego uważa się osobę, co do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo której bez wydania takiego postanowienia postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego.
- Podejrzaný jest stroną postępowania przygotowawczego.
- Prawa i obowiązki: zobacz rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 września 2020 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego w postępowaniu karnym

OSKARŻONY

- Definicja w art. 71 § 2 kpk
- Za oskarżonego uważa się osobę, przeciwko której wniesiono oskarżenie do sądu, a także osobę, co do której prokurator złożył wniosek wskazany w art. 335 § 1 lub wniosek o warunkowe umorzenie postępowania.
- Oskarżonym nie będzie osoba, co do której prokurator wniósł o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających - jest to podejrzany.